

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
2. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
4. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
5. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Наказ НАДС від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>
6. Рекомендації стосовно формування політики у сфері публічної етики на місцевому рівні. *Центр експертизи доброго врядування Ради Європи*. 2023. URL: <http://surl.li/itjbut>
7. EUROPEAN CODE OF CONDUCT for all Persons involved in Local and Regional Governance. *Committee – Congress of Local and Regional Authorities – Council of Europe*. 2018. URL: <https://rm.coe.int/1680718fbf/>
8. Recommendation No. R (2000). 10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials. 2000. URL: <http://surl.li/ogyhud>
9. Verhaltenskodex (Compliance). Verantwortung für Bad Vöslau. URL: <https://www.bad-voeslau.at/de/rathaus/politik/gemeinderat/verhaltenskodex/>

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Кривешко І. В.¹, Міхайліна Т. В.^{2*}

^{1,2}*Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)*

^{*}e-mail: mihaylina@donnu.edu.ua

Стрімка диджиталізація, що характеризує сучасне суспільство, принесла не лише позитивні зміни, а й загострила численні проблеми, серед яких порушення прав інтелектуальної власності, конфіденційності, втручання у приватне життя особи тощо, що разом охоплюються ємним поняттям інформаційної безпеки, досягнення якої стало одним із найсуттєвіших викликів сучасності.

На думку К. Ю. Ісмайлова, термін «інформаційна безпека» наразі не є коректним за своєю суттю. Замість нього він пропонує вживати термін «інформаційна захищеність» – захист конфіденційності, цілісності та доступності інформації [1, с. 32–33]. Хоча навряд чи доцільно це робити, оскільки термін «інформаційна безпека» у праві України є легалізованим, тобто визначеним у законодавстві. Запровадження ще одного терміна не принесе сутнісних змін, а лише призведе до плутанини та необґрунтованого ускладнення поняттєвого апарату. Д. В. Дубов та М. А. Ожеван ототожнюють кібербезпеку з інформаційною безпекою [2, с. 4; 3, с. 356], що також не є правильним, оскільки інформаційна безпека являє собою більш широке поняття й охоплює стан захищеності суспільних відносин як у власне інформаційному, так і в інформаційно-технічному середовищі. Якщо ж ідеться про кібербезпеку, то вона виступає частиною інформаційної безпеки і опосеред-

ковує стан захищеності суспільних відносин лише в інформаційно-технічному середовищі.

Як стверджують Ю. В. Луценко та А. В. Тарасюк, система інформаційної безпеки, особливо на рівні її вихідних компонентів, може бути структурована за різними критеріями. Зокрема, як структурний компонент інформаційної безпеки автори виділяють кібернетичну безпеку. Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» вона визначена як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі». Виокремлення кібербезпеки зумовлене специфікою середовища, у якому функціонують інформаційні системи, здійснюється обіг інформації, реалізуються законні інтереси суб'єктів інформаційних процесів. Тож «кібернетичний вимір» властивий усім складникам інформаційної безпеки [4, с. 322]. Останнє видається доволі сумнівним, оскільки навіть у сучасному світі з його підвищеними темпами інформатизації та технологізації ці процеси все одно відбуваються доволі нерівномірно у різних суспільствах та державах, а отже, не завжди технологічна інфраструктура певної держави є такою, щоб переводити будь-які фактичні інформаційні відносини у кібернетичні (тобто з інформаційно-технічним компонентом).

Отже, інформаційна інфраструктура може бути як власне інформаційною (способи, шляхи, засоби, правила передачі інформації, її зберігання, використання тощо), так і інформаційно-технічною, тобто опосередкованою, у зокрема засобами комп'ютерної техніки. На підставі цього можна зробити висновок, що інформаційна безпека являє собою стан захищеності усіх інформаційних відносин у певному суспільстві. Натомість кібербезпека – стан захищеності інформаційних відносин, інформаційна інфраструктура яких характеризується технічним компонентом, тобто є інформаційно-технічною. Отже, у Законі України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» її визначальні характеристики сформульовані доволі вдало, водночас у наукових дослідженнях нерідко відбувається змішування понять «інформаційна безпека» та «кібербезпека».

Для забезпечення як власне інформаційної, так і кібербезпеки необхідні відповідні засоби, з-поміж яких виділяється правове регулювання інформаційних відносин, закріплення правових приписів поведінки з інформацією. Проте у сучасному динамічному світі правове регулювання не завжди встигає за стрімким розвитком інформаційних систем та відносин, внаслідок чого нормативна основа функціонування інформаційних систем потребує доповнення. Одним з таких елементів стають корпоративні норми, які формально чи неформально встановлю-

ються соціальними мережами, транснаціональними корпораціями (в аспекті поведення з певною, зокрема службовою, інформацією). Як не дивно, але у сучасному суспільстві саме корпоративні норми нерідко виявляються більш ефективними у впорядкуванні інформаційних відносин, аніж норми правові (як національні, так і наднаціональні). Це забезпечується транснаціональністю соціальних мереж, спільними правилами поведення у кожній з них, стрімкою реакцією на виклики інформаційного суспільства, суворістю наслідків (у вигляді, наприклад, повного блокування акаунтів). Хоча, з іншого боку, недоліком цього є складність оскарження накладення корпоративних санкцій внаслідок технологізації процесу (нерідко оскарження відбувається через чат-ботів відповідних компаній, які слідують лише формальним правилам та процесам, не враховуючи сутність та особливості скарги), а також відсутності офіційного представництва певних соціальних мереж на території певних держав (наприклад, в Україні відсутнє офіційне представництво фейсбуку).

У такому разі інколи єдиним способом, який може забезпечити інформаційну безпеку, залишається підвищення інформаційної культури суб'єктів, яка також включається до нормативної основи інформаційних відносин. Як зазначають науковці, інформаційна безпека в контексті інформаційної культури, з одного боку, слугує вектором її розвитку, а з іншого сама є результатом розвитку [5, с. 42; 6, с. 38], чим, з одного боку, підкреслюється циклічність досліджуваних явищ і процесів, а, з іншого боку, – їх функціональний взаємозв'язок.

На підставі викладеного стверджується, що забезпечення інформаційної безпеки має ґрунтуватися на поєднанні як юридичних, так і неюридичних засобів [7, с. 45], а нормативна основа інформаційних відносин та забезпечення інформаційної безпеки складатися з таких компонентів: 1) правові норми (національного та міжнародного рівня); 2) корпоративні норми; 3) інформаційна культура.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Ісмаїлов К. Ю. Поняття «кібербезпека та «інформаційна безпека». *Типологія безпеки. Актуальні проблеми автоматизації та управління: міжнародна науково-практична конференція*. Луцьк, 2016. С. 32–33.
2. Дубов Д. В., Ожеван М. А. Майбутнє кіберпростору та національні інтереси України: нові міжнародні ініціативи провідних геополітичних гравців: аналітична доповідь. НІСД, 2012. 28 с.
3. Кононенко В. П., Новікова Л. В., Копицька П. О. Політика міжнародних організацій з питань інформаційної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2021. Вип. 65. С. 353–358.
4. Луценко Ю. В., Тарасюк А. В., Денисенко М. М. Кібербезпека та інформаційна безпека: співвідношення понять. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 320–323.
5. Француз-Яковець Т. А. Інформаційно-правова культура як необхідний елемент формування сучасного інформаційного суспільства. *Часопис Київського інституту інтелектуальної власності та права*. 2022. Вип. 2. С. 41–45.

6. Панченко О. А., Панченко Л. В. Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. *Правова інформатика*. 2015. № 2(46). С. 32–38.

7. Кривешко І. В. Інформаційна культура як правовий феномен. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2022. № 1–2. С. 42–46.

ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН ЗА УЧАСТІ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК

Кушнір Р. С.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

e-mail: r.kushnir@donnu.edu.ua

Система господарських судів стоїть на вістрі процесу державного впливу на господарські відносини в нашій країні, особливо у сучасні непрості часи. Від ефективності вирішення господарських спорів, стороною яких нерідко також виступають професійні спілки, залежить успіх в усіх площинах макро- та мікроекономічної діяльності в державі [1]. Ефективність вирішення таких спорів залежить від досконалості правового регулювання господарських процесуальних відносин в Україні як важливого складника господарського судочинства. Сьогодні масив нормативно-правових актів, що регламентують сферу господарських процесуальних відносин, є численним, але не достатньою мірою ефективним.

Головне місце серед цих актів посідає Конституція України, у статті 6 якої закріплений принцип здійснення державної влади в Україні на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Також у цьому конституційному приписі зазначається, що органи судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Основним Законом межах і відповідно до законів України. У статті 8 зазначається, що Конституція має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії, суди під час розгляду конкретних справ мають оцінювати зміст будь-якого закону чи іншого нормативно-правового акта щодо відповідності Конституції. Судові рішення мають ґрунтуватися на Конституції, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй.

Наступний значущий документ, що регламентує сферу господарських процесуальних відносин, стороною яких нерідко також виступають професійні спілки, – це Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII. У статтях 18, 21, 22, 26, 37 цього Закону закріплена система господарських судів як основний елемент господарського судочинства, а саме в цих приписах вказуються види, склад і повноваження зазначених судів.

Важливість Господарського процесуального кодексу України, який визначає юрисдикцію та повноваження господарських судів, встановлює порядок здійснення судочинства у цих судах, є безвідносною, сьогодні цей документ є сучасним і затребуваним. Проте наявність кодифікованого акта, яким є Господарський кодекс України, на жаль, не завжди вирішує наявні проблеми господарських спорів.